

همکاران گرامی سلام

اینجانب با تعدادی از همکاران اقدام به طراحی جزوه سوالات متن کتاب جغرافیا، تاریخ و جامعه‌شناسی پایه دهم و پایه یازدهم و مطالعات اجتماعی پایه هفتم، هشتم و نهم به همراه جواب کاملاً خلاصه شده نموده ایم.

دلایل این کار عبارت بود از:

- 1- بالا بردن آمار قبولی (100 درصد دانش آموزان قبول شدند) زیرا مدیر به معلم فشار می‌آورد برای بالا بردن درصد قبولی
- 2- بالا بردن نمرات دانش آموزان خود (95 درصد دانش آموزان نمره 19 یا 20 گرفتند)
- 3- از اینکه هر زنگ به کلاس‌ها سوال‌ها را می‌گفتیم و می‌نوشتند خسته می‌شدیم
- 4- ...

لذا تصمیم گرفتیم این جزوه را در مدارس دیگر نیز پخش نماییم. از آنجایی که این جزوه‌ها را در چاپخانه و با قیمت خیلی کم چاپ می‌کنیم، برای دانش آموزان نیز بسیار ارزان می‌شود.

سال گذشته این جزوه‌ها در مدارس مختلف کشور با استقبال بسیار خوبی مواجه شد. در صورت تمایل شما می‌توانیم جزوه‌ها را به تعداد دانش آموزان شما با قیمت بسیار پایین در مدرسه به شما تحویل دهیم.

برای آشنایی شما با متن جزوه یک درس به عنوان نمونه در اختیار شما دبیران گرامی قرار می‌گیرد. دبیران محترم پس از رویت و تأیید درس اول می‌توانند این جزوه را به تعداد دانش آموزان خود سفارش دهند.

این جزوه بر اساس کتاب سال 1396 نوشته شده و هر سال با توجه به تغییرات کتاب‌های درسی بروز رسانی خواهد شد. تک فروشی به هیچ عنوان نداریم. لطفاً تقاضای تک فروشی نفرمایید.

تلفن سفارش جزوه به تعداد دانش آموزان فقط توسط دبیران محترم: 09193601470 قاسمی 09031349749

از ارسال پیامک قبل از تماس تلفنی خودداری نمایید. (به علت حجم بالای کار از پاسخ به پیامک معذوریم)

1- مورخان به اِتکای چه مواردی قادر به شناخت، تحلیل و تفسیر رویدادها و تحولات گذشته هستند؟ به اِتکای شواهد و مدارک مندرج در منابع تاریخی

2- کار یک کارآگاه و قاضی را با کار مورخان مقایسه کنید. جواب این سوال در نسخه اصلی جزوه موجود است. دانلود نسخه اصلی این درس از 25 شهریور 1396 در www.pmm789.blog.ir

3- مورخان منابع تاریخ ایران دوره اسلامی تا پایان عصر صفویه را به چند بخش تقسیم می‌کنند؟ 1- منابع غیرنوشتاری 2- منابع نوشتاری

4- منابع غیرنوشتاری شامل چه منابعی می‌شود؟ نام ببرید. 1- مخطوطه‌ها و بناهای تاریخی 2- دست‌سافته‌های انسانی 3- آثار شفاهی

5- از منابع غیرنوشتاری مورخان، نقش «مخطوطه‌ها و بناهای تاریخی» را توضیح دهید. آثار برجای مانده از انسان‌ها و جوامع گذشته از جمله مهم‌ترین شواهدی است که به مورخان این امکان را می‌دهد تا از چگونگی اوضاع فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و نظامی گذشتگان آگاهی یابند. مکان‌های تاریخی مثل غار خرا، کوه اُرد و یا دشت پالدران به عنوان بستر وقوع یک رویداد تاریخی، آثار و بناهای تاریخی نظیر میدان نقش جهان، مسجد کوه‌رشار و به‌طور کلی آثار ساقتمانی و معماری نظیر، کاخ‌ها، کاروانسراها، قلعه‌ها و برج‌ها، زیارتگاه‌ها، مقبره‌ها، پل‌ها و چاره‌ها، آب‌انبارها، مساجد و کلیساها، معابد و خانقاه‌ها، بنار و اسکله‌ها، روستاها و شهرهای قدیمی از مهم‌ترین منابع و مراجع پژوهش در گذشته‌های دور و نزدیک محسوب می‌شوند. این آثار مورخان را برای فهم عمیق‌تر

و بازسازی دقیق تر گذشته ها آماده تر می کنند.

6- از منابع غیر نوشتاری مورخان، نقش «دست ساخته های انسانی» را توضیح دهید. این دسته از آثار برای مورخان به نوبه خود از منابع بسیار موثق محسوب می شوند. نظیر انواع پوشاک، انواع بوهرات، ابزارهای کشاورزی، ظروف، وسایل حمل و نقل، اشیای هنری مثل مجسمه ها، تابلوهای نقاشی، سازهای موسیقی، بنگ افزارها، وسایل فانگی و در مجموع تمام دست ساخته های انسانی بازمانده از گذشته گواه روشنی بر نوع فرهنگ و طرز تفکر و پگونگی عقاید و آداب و رسوم پیشین ما هستند. از این رو بررسی این آثار که گاه اختصاصاً در قلمرو دانش هایی چون باستان شناسی، معماری و هنر صورت می گیرد مواد و اطلاعات بسیار مفیدی برای بازآفرینی گذشته در اختیار مورخان می گذارد.

7- از منابع غیر نوشتاری مورخان، نقش «آثار شفاهی» را توضیح دهید. مطالعه روشمند افسانه ها و اساطیر قومی دوره های مختلف تاریخی، فاطرات شفاهی، گونه های مختلف ادبیات عامیانه، اعم از داستان های تاریخی، قهرمانی، اخلاقی، رمزی، تمثیلی، تخیلی و طنز آلود، گونه های مختلف متل ها، لطیفه ها، انواع شعر، نظیر دوبیتی، تمهینف، ترانه و لالایی، کمک زیادی به شناخت فرهنگ، آداب و رسوم و سنت های اجتماعی و طبقات مختلف مردم در آردوار مختلف می کند.

8- اشیای هنری نظیر تابلوهای نقاشی برجای مانده از گذشته، چه نوع اطلاعاتی از پیشینیان ما را ارائه می دهند؟ جواب این سوال در نسخه اصلی جزوه موجود است. دانلود نسخه اصلی این درس از 25 شهریور 1396 در www.pmm789.blog.ir

9- مهم ترین منابع و مراجع مکتوب (نوشتاری) را نام ببرید. الف) کتاب های تاریخی شامل: 1- تاریخ های عمومی 2- تاریخ های مملی 3- تاریخ های سلسله ای 4- تک نگاری 5- تاریخ های منظوم ب) سفرنامه ها پ) نوشته های جغرافیایی ت) ادبیات و متون ادبی ث) سایر منابع نوشتاری

10- از گونه های مهم کتاب های تاریخی، «تاریخ های عمومی» را شرح دهید. تاریخ نگاری عمومی یکی از شافه های تاریخ نگاری در ایران است که از قرن چهارم هجری قمری آغاز و تا اواخر عصر قاجاریه تراوم یافت. مؤلفان این دسته از آثار تاریخ جهان را از آفرینش عالم آغاز می کردند و با شرح و توضیح زندگی حضرت آدم و پیامبران، به روایت تاریخ اساطیری ایران می پرداختند و از کیومرث آغاز می کردند و به دوره ساسانیان ختم و سپس رویدادهای تاریخ اسلام و سلسله های ایرانی را تا زمان حیات خود ثبت و ضبط می کردند.

11- چند مورد از مهم ترین و مشهورترین کتاب های تاریخی در زمینه «تاریخ های عمومی» را نام برده و بطور خلاصه توضیح دهید. 1- از مهم ترین و مشهورترین تاریخ های عمومی می توان به «تاریخ طبری» تألیف مومدبن جریر طبری اشاره کرد. 2- بعدها در عهد سامانیان زیر نظر ابوعلی بلعمی، یکی از وزرای فرهنگ دوست ایشان، «تاریخ بلعمی» (ترجمه و تألیف 352 ق) بر پایه تاریخ طبری به زبان فارسی تدوین شد که بنا به نظر محققان از کهن ترین تاریخ های عمومی فارسی شمرده می شود. 3- از دیگر تاریخ های عمومی مشهور می توان به کتاب «جامع التواریخ» تألیف فواجه رشیدالدین فضل الله همدانی که در حوالی سال 710 ق در عهد ایلخانان نگارش آن به پایان رسید اشاره کرد. 4- تاریخ «روضه الصفا فی سیره الانبیاء و الملوک و الفلحاء» تألیف مومدبن فاوانر شاه معروف به میرفواانر (873-903 یا 904 ق) نیز از مهم ترین و مشهورترین تاریخ های عمومی به زبان فارسی است. 5- در دوره صفویه نیز سنت تاریخ نویسی عمومی ادامه یافت. به عنوان مثال قاضی احمد غفاری در سال 972 ق کتاب «تاریخ جهان آرا» را تألیف کرده است.

12- متن فعالیت 2 صفحه 5 کتاب درسی را بخوانید و سپس به سوالات زیر پاسخ دهید:

الف) اطلاعات ارائه شده در متن فوق بیشتر در بررسی کدام حوزه از تاریخ کاربرد دارد؟

ب) به نظر شما میرخواند چه دیدگاهی نسبت به شیخ حسن جویری دارد؟

ج) با توجه به متن فوق، آیا می توان گفت میرخواند نسبت به مغولان با دیدگاه انتقادی قلم زده است؟ جواب این سوال

در نسخه اصلی جزوه موجود است. دانلود نسخه اصلی این درس از 25 شهریور 1396 در www.pmm789.blog.ir

13- از گونه های مهم کتاب های تاریخی، «تاریخ های محلی» را شرح دهید. تاریخ های محلی یکی از مهم ترین گونه های تاریخ نگاری و یکی از کنبینه های مهم، اطلاعات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و نظامی و نیز جغرافیایی شهرها و مناطق ایران است. کسب افتخارات محلی و منطقه ای و ثبت و ضبط رویدادهای مهم منطقه مورد نظر مورخ و نیز ماندگار کردن مفاهیم و شخصیت های محلی از انگیزه های اصلی مورخان این گروه از آثار تاریخی است.

14- چند مورد از مهم ترین و مشهورترین کتاب های تاریخی در زمینه «تاریخ های محلی» را نام برده و بطور خلاصه توضیح

دهید. 1- از معروف ترین آثار تاریخی محلی می توان به «تاریخ سیستان» از مؤلفی ناشناخته، در موضوع تاریخ سیستان از ایام قدیم تا سال 725 ق، «تاریخ رویان» تألیف اولیاءالله آملی به زبان فارسی، درباره تاریخ رویان از قدیمی ترین ایام تا 764 ق و کتاب «فارسنامه» ابن بلقی در تاریخ و جغرافیای فارس اشاره کرد.

15- از گونه های مهم کتاب های تاریخی، «تاریخ نگاری سلسله ای» را شرح دهید. حکومت های بزرگ و کوچک به منظور ثبت و ضبط رویدادهای دوران خود معمولاً افراد ادیب و دانشمندی را تشویق به تدوین این رویدادها می کردند. بعدها با گسترش این نوع تاریخ نویسی در میان سلسله های محلی، این نوع تاریخ نویسی با تاریخ نویسی محلی پیوستگی یافت.

16- چند مورد از مهم ترین و مشهورترین کتاب های تاریخی در زمینه «تاریخ نگاری سلسله ای» را نام برده و بطور خلاصه

توضیح دهید. از معروف ترین این آثار می توان به کتاب «التاجی فی اخبار الدوله الیرلمیه» ابواسحاق صابی (313-38 هـ) در تاریخ آل بویه اشاره کرد. دو کتاب «تاریخ بیهقی» اثر ابولفضل بیهقی و «الیمینی» از عتبی، هر دو در تاریخ غزنویان از مشهورترین تاریخ های سلسله ای هستند. کتاب «عالم آرای عباسی» تألیف اسکندر بیک ترکمان در تاریخ صفویان نیز یکی از مشهورترین آثار در این حوزه محسوب می شود.

17- از گونه های مهم کتاب های تاریخی، «تک نگاری» را شرح دهید. این نوع تاریخ نگاری از دوره تیموری به بعد مرسوم شد. در این نوع تاریخ نگاری مؤلفان عموماً به اشاره سلطان تاریخ زندگی او را به صورت متمرکز و ویژه مورد توصیف و ثبت و ضبط قرار می دادند.

18- چند مورد از مهم ترین و مشهورترین کتاب های تاریخی در زمینه «تک نگاری» را نام برده و بطور خلاصه توضیح دهید.

از مشهورترین تک نگاری ها می توان به «عجائب المقدرور فی نوائب تیمور» تألیف ابن عربشاه درباره تیمور و «فتوحات شاهی» از امینی هروی درباره شاه اسماعیل اشاره کرد.

19- متن فعالیت 3 صفحه 7 کتاب درسی را بخوانید و سپس به سوالات زیر پاسخ دهید:

الف) متن فوق به عنوان بخشی از یک کتاب تاریخی از نوع تک نگاری، حاوی چه اطلاعاتی است و از چه اهمیتی برخوردار است؟

ب) با توجه به متن آیا برداشت ابن عربشاه نسبت به سیاست های تیمور منتقدانه است؟ به چه دلیل؟ جواب این سوال در

نسخه اصلی جزوه موجود است. دانلود نسخه اصلی این درس از 25 شهریور 1396 در www.pmm789.blog.ir

20- از گونه های مهم کتاب های تاریخی، «تاریخ های منظوم» را شرح دهید. این سبک از تاریخ نگاری از دوره مغولان رایج

شد. مورخان رویدادهای تاریخی را به نظم کشیده و به صورت متون منظم به صورت شعر تمزیر و تألیف می‌کردند.

21- چند مورد از مهم ترین و مشهورترین کتاب های تاریخی در زمینه «تاریخ های منظوم» را نام برده و بطور خلاصه توضیح

دهید. از نمونه های تاریخ منظوم می توان به کتاب «ظفرنامه» حمدالله مستوفی و «شاه اسماعیل نامه» قاسمی عسینی کتاباری در باره فتوحات مؤسس سلسله صفوی شاه اسماعیل اشاره کرد. از برجسته ترین منظومه های حماسی و تاریخی، اثر کرانسنک و بلند آوازه شاهنامه کلیم ابوالقاسم فردوسی است.

22- چرا سفرنامه از منابع مهم تاریخ نگاری محسوب می شوند؟ سفرنامه ها اطلاعات مفیدی از زندگی اجتماعی مردم ایران ارائه می کنند که در دیگر منابع کمتر دیده می شوند. بسیاری از جهان گردان کئینه ای از افسار و اطلاعات بسیار با ارزش از تاریخ اجتماعی و فرهنگی و جغرافیای تاریخی سرزمین های، را که دیده اند از جمله ایران به صورت سفرنامه ارائه داده اند.

23- نام چند سفرنامه معروف را بنویسید. سفرنامه های افرادی مانند ناصر فرسو در قرن پنجم هجری قمری، ابن بطوطه در قرن هشتم و شاردن و پیترو دلواله در عصر صفویه حاوی اطلاعات بسیار مفیدی در باره تاریخ ایران در این اعصار هستند.

24- متن فعالیت 4 صفحه 8 و 9 کتاب درسی را بخوانید و سپس به سوالات زیر پاسخ دهید:

الف) از متن های فوق برای تحقیق در چه موضوع یا موضوع هایی از تاریخ ایران می توان استفاده کرد؟

ب) چه تفاوت یا شباهتی میان اطلاعات ارائه شده در متن 1 با متن 2 وجود دارد؟

ج) اطلاعات ارائه شده در این دو متن از نظر موضوع و محتوا چه تفاوتی با مطالب متن نقل شده در فعالیت 3 دارد؟

جواب این سوال در نسخه اصلی جزوه موجود است. داندلور نسخه اصلی این درس از 25 شهریور 1396 در

www.pmm789.blog.ir

25- متون جغرافیایی چه نوع اطلاعاتی از گذشته ارائه می دهند؟ بررسی و مطالعه محیط جغرافیایی رویدادها، در پژوهش های تاریخی اهمیت زیادی دارد. نوشته های تاریخی اطلاعات بسیار با اهمیتی در باره آداب و رسوم، فرهنگ، نوع معیشت، آب و هوا، وضعیت اقتصادی، وضعیت نظامی، و راه ها، کلاها، قلعه ها، برج ها، بندرها، رودها و دریاها، پایتخت ها، ادیان و اعتقادات، نژاد و زبان و مرود و سرفرادت و مرزهای سرزمین ها و حکومت های مللی ارائه می دهند.

26- چند مورد از مهم ترین متون جغرافیایی را نام ببرید. 1- کتاب هایی با عنوان مشترک «المساک و الممالک» تألیف نویسندگان مقتلف از جمله ابن فرادبه، «صوره الارض»، «ابن حوقل قرن چهارم» مرود العالم من المشرق الی المغرب «از نویسنده ای ناشناس، امسن التقاسیم فی معرفه الاقالیم» اثر مقدسی بشاری (336-380 ق)، و از همه معروف تر و موعم تر دایره المعارف جغرافیایی بزرگ "مُعْجَمُ الْبُلْدَان" اثر یاقوت حَمَوِی (626 ق).

27- موقعیت جغرافیایی کشور ما چه نقشی در تحولات اقتصادی، سیاسی و اجتماعی کشورمان دارد؟ جواب این سوال

در نسخه اصلی جزوه موجود است. داندلور نسخه اصلی این درس از 25 شهریور 1396 در www.pmm789.blog.ir

28- آیا اقلیم های گوناگون در کشور ما در ایجاد تنوع فرهنگی و آداب و رسوم ویژه محلی تأثیر داشته است؟ جواب

این سوال در نسخه اصلی جزوه موجود است. داندلور نسخه اصلی این درس از 25 شهریور 1396 در www.pmm789.blog.ir

29- نقش «ادبیات و متون ادبی» را در منابع تاریخ نگاری توضیح دهید. چند مورد از این منابع را نام ببرید. متون نظم و نثر

ادبی، گونه مهمی از منابع تاریخی محسوب می شوند. زیرا رویدادهای سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، عقاید دینی، فلسفی رایج در هر عصری به صورت طبیعی در شعر شاعران و نوشته های ادبی منثور نویسندگان آن عصر انعکاس می یابند. همچنین برخی از اشعار شعرا دقیقاً و یا

به صورت غیرمستقیم بیانگر دیدگاه های فکری و مسلکی آنها بود نظیر ناصرفسرو قبادیانی و شاه قاسم انوار و برفی اشعار هم مانند قصیده «نامه اهل فراسان» از شاعر معروف، انوری مستقیماً اوضاع سیاسی و اجتماعی زمانه را مورد انتقاد قرار می دهد.

30- متن فعالیت 6 صفحه 10 و 11 کتاب درسی را بخوانید و سپس به سوالات زیر پاسخ دهید:

الف) به نظر شما اطلاعات مندرج در این متن در کدام حوزه تاریخی کاربرد دارد؟

ب) چه تفاوتی میان محتوای این متن و متن های نقل شده در فعالیت های 1 و 3 وجود دارد؟

ج) به نظر شما بر اساس چه استدلالی می توان به این متن به عنوان یک شاهد و مدرک تاریخی استناد کرد؟

د) برداشت آزاد شما از متن چیست؟ استدلال کنید. جواب این سوال در نسخه اصلی جزوه موجود است. داندلور نسخه اصلی این

درس از 25 شهریور 1396 در www.pmm789.blog.ir

31- آیا به غیر از منابع نوشتاری که در بالا ذکر شد، منابع نوشتاری دیگری سراغ دارید؟ توضیح دهید. منابع نوشتاری تاریخ به مواردی که ذکر شد محدود نمی شود و انواع دیگری از تألیفات تحت عنوان «طبقات»، «انساب» و فرهنگنامه های زندگینامه ای وجود دارند که حاوی اطلاعات مفید تاریخی اند، مانند «الطبقات الکبری» از ابن سعد کاتب واقعی، «انساب الاشراف» اثر بلاذری، «تاریخ بغداد» از فطیب بغدادی و کتاب «عیون الایماء فی طبقات الاطباء» اثر ابن ابی اصیبعه (600-668 ق). اسناد برپای مانده از دیوان های حکومتی سلسله ها نظیر فرمان ها، معاهدات سیاسی، اسناد اقتصادی و فرهنگی و منشآت (نامه ها) نیز از منابع مهم منابع تاریخی محسوب می شوند. متون تقویمی و گاه شماری، متون فلسفی و کلامی و فقهی و سایر تألیفات علمی نیز می توانند به منظور تبیین اوضاع علمی دوره های تاریخی مورد توجه و مطالعه مورخان قرار گیرند. نوشته های روی سکه ها اطلاعات مفیدی درباره اوضاع سیاسی، اجتماعی، مذهبی، اقتصادی و هنری سلسله های حکومتی و نام پادشاهان ارائه می دهند.

32- متن فعالیت 7 صفحه 12 کتاب درسی را بخوانید و سپس به سوالات زیر پاسخ دهید:

الف) اطلاعات مندرج در این متن برای بازشناسی کدام حوزه از تاریخ سلجوقیان مفیدند؟

ب) از دیدگاه شما چرا باید سیاستنامه را به عنوان یک منبع تاریخی بپذیریم؟ جواب این سوال در نسخه اصلی جزوه موجود

است. داندلور نسخه اصلی این درس از 25 شهریور 1396 در www.pmm789.blog.ir

33- از نظر شما از انواع گونه های منابع معرفی شده تاریخی کدام یک از اهمیت بیشتری برخوردارند؟ برای اثبات

نظرتان چه استدلالی دارید؟ جواب این سوال در نسخه اصلی جزوه موجود است. داندلور نسخه اصلی این درس از 25 شهریور 1396 در

www.pmm789.blog.ir

درس 2 (روش پژوهش در تاریخ؛ بررسی و سنجش اعتبار شواهد و مدارک)

